

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2008-2009

30 APRIL 2009

Voorstel van resolutie betreffende de invoering van een standaardformulier voor kredietaanvragen, teneinde het risico op insolventie bij de kredietnemer tegen te gaan

(Ingediend door mevrouw Vanessa Matz)

TOELICHTING

Ons land maakt een zware economische crisis door, waarbij vooral de jongste maanden de werkloosheid fors is toegenomen. Verlies van werk betekent ook minder financiële inkomsten, waardoor gezinnen in deze benarde tijden gemakkelijker geneigd zullen zijn kredietovereenkomsten te sluiten.

Uit de cijfers per 31 december 2008 blijkt dat het aantal kredietovereenkomsten in 2008 met 5,2% is gestegen (7 903 687 overeenkomsten) en dat thans 4 807 023 mensen aan een of meer dergelijke overeenkomsten gebonden zijn, wat 2,6% meer is dan het jaar voordien.

In ons land heeft bijna 80% van de mensen tussen 35 en 54 jaar een kredietovereenkomst lopen, en van alle meerderjarigen heeft 56,2% een lening moeten aangaan om zijn plannen te verwezenlijken. Het is dan ook van het grootste belang dat kopen op krediet mogelijk blijft, maar al te makkelijk mag dat niet gaan. Tegenwoordig is de kans op buitensporige schuldenlast groot: het aantal wanbetalingen stijgt — vooral in het laatste trimester van 2008 was er een forse toename.

Eind 2008 telde de Centrale voor Kredieten aan Particulieren 344 072 kredietnemers met een betalingsachterstand en 495 089 achterstallige kredieten, wat een stijging is van respectievelijk 1,5% en 0,9%. Het totale achterstallige bedrag is met 4,4% toegenomen tot 1 856 miljoen euro. De meeste betalings-

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2008-2009

30 AVRIL 2009

Proposition de résolution visant à instaurer un formulaire standardisé pour les demandes de crédit afin de lutter contre le risque de défaillance des emprunteurs

(Déposée par Mme Vanessa Matz)

DÉVELOPPEMENTS

Notre pays traverse actuellement une crise économique grave entraînant une grande progression du chômage depuis ces derniers mois. Une perte d'emploi signifie aussi, en général, une diminution des entrées financières des ménages et ceux-ci risquent de devoir se tourner davantage vers le crédit en cette période difficile.

Les chiffres au 31 décembre 2008 montrent que le nombre de contrats de crédit en 2008 a augmenté de 5,2% (7 903 687 contrats) et que le nombre de personnes souscrivant ces contrats est maintenant de 4 807 023 unités, soit une augmentation de 2,6% par rapport à l'année précédente.

En Belgique, presque 80% des personnes entre 35 et 54 ans ont un crédit et 56,2% de la population majeure a eu recours à un emprunt pour réaliser ses projets. Il est donc crucial de laisser l'accès au crédit, mais il ne faut pas octroyer cette contribution trop facilement. Le risque de surendettement est de plus en plus sérieux en cette période: les défauts de paiement sont en hausse et l'augmentation s'est principalement produite durant le dernier trimestre de l'année 2008.

Fin 2008, la Centrale des crédits aux particuliers comptait 344 072 emprunteurs avec au moins un défaut de paiement et 495 089 crédits défaillants, soit une hausse de respectivement 1,5% et 0,9%. Le montant total des arriérés a augmenté de 4,4% et s'élève à 1 856 millions d'euros. Les difficultés de

moelijkheden komen voor bij de kredietovereenkomsten en de leningen op afbetaling, die samen goed zijn voor 74,8% van de in totaal 114 276 nieuwe wanbetalingen die in 2008 door de kredietgevers aan de Centrale voor Kredieten aan Particulieren werden gemeld.

De indieners van dit voorstel van resolutie vragen zich af hoe het toch mogelijk is dat er zoveel kredietovereenkomsten met betalingsachterstand zijn, als men weet dat de kredietgevers en andere kredietbemiddelaars bij wet verplicht zijn het soort overeenkomst en het kredietbedrag aan te raden en te kiezen die het beste beantwoorden aan de financiële situatie van de consument en het doel van het gevraagde krediet.

De kredietgevers en kredietbemiddelaars moeten de aanvraag van de kredietnemer correct analyseren en mogen deze pas een krediet toestaan wanneer zij «redelijkerwijze [moeten] aannemen dat de consument in staat zal zijn de verplichtingen voortvloeiend uit de overeenkomst, na te komen», zoals artikel 15 van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet bepaalt.

Wettelijk zijn zij verplicht daarover te beslissen na raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren en moeten zij «aan de consument die om een kredietovereenkomst verzoekt en, in voorkomend geval, de steller van een persoonlijke zekerheid, de juiste en volledige informatie vragen die zij noodzakelijk achten om hun financiële toestand en hun terugbetalingsmogelijkheden te beoordelen en, in ieder geval, hun lopende financiële verbintenissen. De consument en de steller van een persoonlijke zekerheid zijn ertoe gehouden daarop juist en volledig te antwoorden», zoals blijkt uit artikel 10 van de bovengenoemde wet van 12 juni 1991.

In de praktijk constateert men echter dat talrijke leners of kredietbemiddelaars zich in het algemeen beperken tot de (verplichte) raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren en tot een reeks «standaard»-vragen. In een groot aantal gevallen wordt het krediet bijna automatisch toegekend op grond van een systeem waarbij punten worden gegeven naargelang van de antwoorden op de vragen (de zogenaamde «*credit scoring*»-methode).

Zelfs al is de raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren een noodzakelijke voorwaarde voor de toekenning van een krediet, toch volstaat zulks niet, want talrijke schulden worden aan die centrale niet gemeld. Een professionele aanpak houdt de plicht in na te gaan of er geen andere schulden zijn (belastingen, schulden in verband met energieverbruik, huurachterstallen enzovoort).

Als een consument een winkel bezoekt, stellen de winkelbedienden hem vaak voor zijn aankoop in verschillende malen te betalen. De consument moet

betalingen concerneren majoritair de openingen van krediet en de leningen op afbetaling die samen goed zijn voor 74,8% van de 114 276 nieuwe kredieten die in 2008 door de kredietgevers aan de Centrale voor Kredieten aan Particulieren werden gemeld.

La question que la présente proposition de résolution soulève est de savoir comment il est possible de comptabiliser autant de contrats défaillants, dans la mesure où la loi impose aux prêteurs et autres intermédiaires de crédits de conseiller ainsi que de choisir le type de contrat et le montant le mieux adapté, compte tenu de la situation financière du consommateur et du but du crédit demandé.

Les prêteurs et intermédiaires de crédit doivent analyser correctement la demande de l'emprunteur et lui octroyer un crédit s'ils peuvent «raisonnablement estimer que le consommateur sera à même de respecter les obligations découlant du contrat», comme stipulé à l'article 15 de la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation.

Selon la loi, ils sont tenus d'en décider après avoir consulté la Centrale des crédits aux particuliers et après avoir demandé «au consommateur sollicitant un contrat de crédit, ainsi que, le cas échéant, aux personnes qui constituent une sûreté personnelle, les renseignements exacts et complets qu'ils jugent nécessaires afin d'apprécier leur situation financière et leurs facultés de remboursement et, en tout état de cause, leurs engagements financiers en cours. Le consommateur et la personne qui constitue une sûreté personnelle sont tenus d'y répondre de manière exacte et complète», comme l'indique l'article 10 de la loi du 12 juin 1991 susmentionnée.

On constate cependant dans la pratique que de nombreux prêteurs ou intermédiaires de crédit se limitent généralement à la consultation (obligatoire) de la Centrale des crédits aux particuliers et à une série de questions «standards». Dans un grand nombre de cas, le crédit est accordé de manière quasi automatique par un système d'octroi de points en fonction des réponses données (c'est la méthode dite du «*credit scoring*»).

Même si la consultation de la Centrale des crédits aux particuliers est une condition nécessaire à l'octroi d'un crédit, elle n'est certes pas suffisante, car de nombreuses dettes ne sont pas renseignées dans celle-ci. Le professionnel a le devoir de vérifier s'il n'existe pas d'autres dettes (impôts, dettes de consommation d'énergie, arriérés de loyers, etc.).

Lorsqu'un consommateur se rend dans un magasin, les employés lui proposent souvent de payer son achat en plusieurs fois. Le consommateur doit alors signer

dan een kredietovereenkomst ondertekenen. Met de verkoper wordt een formulier ingevuld op basis van de verklaringen van de consument. Het krediet wordt onmiddellijk verstrekt en de consument kan met zijn aankoop vertrekken. Hoewel de kredietgever en de kredietbemiddelaar (dat wil zeggen de winkel) beide verplicht zijn na te gaan of de consument solvabel is, stelt men in het algemeen vast dat geen enkele informatie wordt nagetrokken en dat geen enkele loonfiche wordt gevraagd.

Bepaalde kredietgevers laten na de consument vragen te stellen over essentiële elementen, zoals zijn financiële middelen, zijn gezinstoestand, zijn lopende verplichtingen of zijn schulden. Al te vaak is er geen grondige analyse van het budget en van de lasten van de aanvrager.

Dit voorstel van resolutie strekt er precies toe de praktische naleving van de verplichting tot verificatie en advies van de kredietgevers en kredietbemiddelaars te waarborgen, door aan de regering te vragen een standaardformulier in te voeren dat het mogelijk zal maken om er redelijkerwijs van uit te gaan dat de consument in staat is de uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen na te leven, en het aantal achterstallige overeenkomsten aldus te beperken.

*
* *

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Senaat,

A. gelet op feit dat het aantal achterstallige kredietovereenkomsten de jongste jaren toeneemt;

B. overwegende dat de artikelen 10 en 15 van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet de kredietgevers en de kredietbemiddelaars ertoe verplichten de financiële toestand van de kredietnemers correct te beoordelen teneinde hen met kennis van zaken van advies te dienen;

C. overwegende dat sommige kredietgevers en kredietbemiddelaars er zich in de praktijk toe beperken de Centrale voor Kredieten aan Particulieren te raadplegen, zoals artikel 10 van de voormelde wet van 12 juni 1991 hen ertoe verplicht;

Vraagt de regering :

1. aan de hand van een standaardformulier de omvang te preciseren van de adviesplicht van de kredietgever en van de kredietbemiddelaar;

un contrat d'ouverture de crédit. Un formulaire est rempli avec le vendeur sur la base des déclarations du consommateur. L'octroi du crédit est immédiat et le consommateur peut repartir avec son achat. Bien que le prêteur et l'intermédiaire (c'est-à-dire le magasin) soient tous les deux tenus de vérifier la solvabilité du consommateur, on constate généralement qu'aucune information n'est vérifiée, qu'aucune fiche de salaire n'est demandée.

Certains prêteurs omettent d'interroger le consommateur sur des éléments essentiels tels que ses ressources, sa situation familiale, ses charges courantes, ou ses dettes. Bien trop souvent, il n'y a pas d'analyse approfondie du budget et des charges du demandeur.

La présente proposition vise précisément à s'assurer du respect dans la pratique du devoir de vérification et de conseil des prêteurs et intermédiaires de crédits en demandant au gouvernement d'instaurer un formulaire standardisé qui permettra d'estimer raisonnablement que le consommateur sera à même de respecter les obligations découlant du contrat et limitera ainsi le nombre de contrats défaillants.

Vanessa MATZ.

*
* *

PROPOSITION DE RÉOLUTION

Le Sénat,

A. considérant le nombre accru de contrats de crédits défaillants de ces dernières années;

B. considérant les articles 10 et 15 de la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation, obligeant les prêteurs et intermédiaires de crédit à vérifier correctement la situation financière des emprunteurs afin de les conseiller raisonnablement;

C. considérant que certains prêteurs ou intermédiaires de crédits se limitent, dans la pratique, à consulter la Centrale des crédits aux particuliers, comme l'article 10 de la loi du 12 juin 1991 susmentionnée les y oblige;

Demande au gouvernement :

1. de préciser l'étendue du devoir de conseil du prêteur et de l'intermédiaire de crédit au moyen d'un formulaire standardisé;

2. dat standaardformulier zo op te maken dat aan de hand ervan :

a) wordt nagegaan of de professionele verkoper zijn plicht om informatie in te winnen, is nagekomen, alsmede of de verstrekte antwoorden kloppen en of de consument te goeder trouw is;

b) de professionele verkoper duidelijk de verplichting wordt opgelegd bij de consument ten minste te informeren naar diens constante en sporadische inkomsten, alsmede naar diens kosten zoals huur- of hypotheekkosten, diens onderhoudsverplichtingen en diens schulden;

c) de kredietgevers en kredietbemiddelaars verplicht worden de gezinssamenstelling van de betrokkene onder de loep te nemen, teneinde diens uitgaven te kunnen inschatten;

d) wordt nagegaan om welke redenen precies krediet wordt aangevraagd, want een krediet dat dient om een ander krediet af te lossen dan wel een krediet om een auto te kopen bijvoorbeeld, houden niet hetzelfde risico in dat de betrokkene in gebreke blijft;

3. de professionele verkoper, overeenkomstig de rol die hem krachtens de wet wordt toebedeeld, ertoe aan te zetten :

a) de informatie te verifiëren aan de hand van afdoende gegevens, zoals een kopie van het aanslagbiljet en loonstrookjes;

b) de door de kredietnemer verstrekte informatie te analyseren en de juistheid ervan na te gaan;

c) van de kredietnemer aanvullende informatie te eisen als dat nodig is, of indien kennelijk sprake is van tegenstrijdigheden (geen huurgeld bij de kosten) of vergetelheden.

23 april 2009.

2. de rédiger ce formulaire standardisé en se basant sur les points suivants :

a) vérifier l'exécution par le professionnel de son devoir d'information ainsi que l'exactitude des réponses données et la bonne foi du consommateur;

b) imposer clairement au professionnel l'obligation d'interroger le consommateur au minimum sur ses revenus constants et occasionnels, ainsi que sur ses charges (comme ses charges locatives ou hypothécaires), ses obligations alimentaires et ses dettes;

c) contraindre les prêteurs et intermédiaires de crédits à considérer la composition du ménage de l'emprunteur, pour estimer correctement ses dépenses;

d) vérifier les motivations précises des demandes de crédits, car un crédit pour rembourser un autre ou un crédit pour l'achat d'une voiture, par exemple, n'ont pas le même risque de défaillance;

3. d'inciter le professionnel, conformément au rôle qui lui est assigné par la loi, à :

a) vérifier les informations au moyen d'éléments probants, tels qu'une copie de l'avertissement-extrait de rôle et de fiches de salaire;

b) analyser les informations transmises par l'emprunteur et en vérifier leur exactitude;

c) réclamer au consommateur des informations complémentaires si nécessaire, ou si apparaissent des incohérences (absence de loyer parmi les charges) ou des omissions.

23 avril 2009.

Vanessa MATZ.